

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Градун Світлани Анатоліївни «Правові і наукові основи використання поліграфа в кримінальному провадженні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»)

Дисертація Градун Світлани Анатоліївни «Правові і наукові основи використання поліграфа в кримінальному провадженні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана на кафедрі кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ. Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ 27.10.2021 р. (протокол № 4). Тема відповідає науковому напрямку «12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» в межах спеціальності 081 «Право».

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Градун С. А. «Правові і наукові основи використання поліграфа в кримінальному провадженні» підготовлений за результатами попереднього розгляду цієї дисертації та її доопрацювання і публічної презентації Градун С. А. наукових результатів зазначеної дисертації, який відбувся 17 березня 2025 року (протокол засідання кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 11/1 Донецького державного університету внутрішніх справ).

Рецензенти:

- 1) професор кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Одерій О.В.;
- 2) професор кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1, д.ю.н., професор Городецька М.С. За результатами засідання було складено наступний висновок.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Під час розслідування кримінальних правопорушень велике значення має використання технічних засобів у збиранні і дослідженні доказів. Вони дозволяють більш ефективно виявляти, фіксувати, а потім і досліджувати сліди правопорушень, які потім стають джерелами доказів у кримінальному провадженні. Саме з технічною стороною отримання доказів пов'язується виникнення і розвиток науки криміналістики, завданням якої є забезпечення слідчого певною сукупністю спеціальних знань, потрібних для вирішення різноманітних розумових завдань досудового розслідування.

В останні роки особливо актуальним постало питання використання у кримінальному провадженні заснованого на комп'ютерних технологіях спеціального технічного засобу – комп'ютерного поліграфа. Однак правове

регулювання і практика використання поліграфа, викладені у спеціальній літературі, та рекомендації щодо його використання є досить суперечливими. Неоднозначним є і ставлення судів до результатів застосування поліграфа під час досудового розслідування – в одних випадках вони визнавали такі результати джерелом доказів, а в інших не визнавали, посилаючись на відсутність належної нормативно-правової основи. З огляду на ці обставини потребує перегляду і переосмислення низка раніше сформульованих положень у наукових працях Л. К. Варданяна, А. Ф. Волобуєва, В. І. Кайка, В. І. Комісарова, О. І. Мотляха, В. О. Образцова, Ю. Ю. Орлова, І. В. Пирога та інших. У зв'язку з цим постає актуальне завдання проведення аналізу чинного законодавства, практики (у т.ч. міжнародної), наукових розробок щодо використання поліграфа та формування пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення правових і наукових основ використання поліграфа у кримінальному провадженні. Саме ці обставини й зумовлюють актуальність обраної теми дисертаційного дослідження та його завдання.

Тему дисертації визначено відповідно до комплексної наукової програми «Основні напрями реформування законодавства України у контексті Європейської інтеграції» (номер державної реєстрації 0104U004048), Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, «Переліку пріоритетних напрямів наукових досліджень в Україні з проблем наук кримінально-правового циклу» (п.п. 3, 8. Розд. V), затвердженого 30 травня 2019 р. у Національній академії правових наук України.

2. Наукова новизна результатів дослідження.

Зумовлюється тим, що в дисертації сформульовано та обґрунтовано низку теоретичних положень і практичних рекомендацій, які мають значення для удосконалення теоретичних положень і практики проведення пред'явлення для впізнання. Найбільш значущими серед них є такі, що мають певний ступінь новизни:

вперше:

- з урахуванням існуючої практики використання поліграфа в суспільній діяльності визначено дві форми його застосування – непроцесуальну і процесуальну, де процесуальна форма реалізується лише у вигляді судової експертизи (психологічної чи психолого-психіатричної);

- визначені фактори, за наявності яких стає можливим прийняття рішення щодо обґрунтованості і доцільності проведення психологічної експертизи із застосуванням поліграфа;

удосконалено:

- положення щодо визначення типових завдань, для вирішення яких можливе застосування поліграфа у кримінальному провадженні;

- обґрунтування положення щодо необхідності прийняття Закону України «Про застосування поліграфа та захист прав осіб, які проходять дослідження» та його змісту;

- положення і рекомендації, що стосуються використання в Україні

міжнародного досвіду застосування поліграфа;

дістали подальшого розвитку:

- положення, що стосуються оцінки генезису ідеї виявлення прихованих обставин у кримінальному провадженні та її наукових засад;
- положення щодо типового устрою і принципу роботи сучасного поліграфа, який виступає тільки реєстратором об'єктивних параметрів тестованої особи, а їх суб'єктивну інтерпретацію здійснює відповідний фахівець;
- положення, що стосуються наукових підходів до визначення можливостей використання поліграфа у кримінальному провадженні.

3. Теоретичне і практичне значення отриманих наукових результатів дослідження. Результати дослідження становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані:

- *у науково-дослідній роботі* – під час подальшої теоретичної розробки проблем криміналістичної методики, науково-дослідній діяльності Донецького державного університету внутрішніх справ під час проведення загальнотеоретичних та галузевих досліджень спрямованих на подальший розвиток кримінального процесу та криміналістики.

- *освітньому процесі* – при викладанні кримінального процесу і криміналістики, підготовці підручників, навчальних посібників та навчально-методичних матеріалів, а також проведення різних видів занять з відповідних дисциплін у системі підвищення кваліфікації працівників слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України.

4. Наукові публікації, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження, та повнота їх опублікування.

Основні наукові результати дисертації Градун Світлани Антоліївни «Правові і наукові основи використання поліграфа в кримінальному провадженні» опубліковано 4-х наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України з юридичних наук, тезах 3 доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові статті, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Градун С. А. Дискусійні питання використання поліграфа в кримінальному провадженні. Правовий часопис Донбасу. 2023. № 2(83). С. 39–44.

2. Градун С. А. Доказове значення висновку психологічної експертизи із застосуванням поліграфа. Часопис Київського університету права. 2023. № 3(2023). С. 43–46.

3. Градун С. А. Використання поліграфа у діяльності Національної поліції України. Правовий часопис Донбасу. 2024. № 1 (86). С. 72–77.

4. Градун С. А. Правова регламентація використання поліграфа в секторі безпеки і оборони України. Центральноукраїнський вісник права та публічного управління. 2024. № 3(2024). С. 67–80.

Опубліковані тези доповідей, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Градун С. А. Використання поліграфа під час проведення слідчих (розшукових) дій у районах проведення воєнних (бойових) дій. Протидія кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 27 жовтня 2022 року). Кропивницький, 2022. С. 320–323.

2. Градун С. А. Використання поліграфа в діяльності Національної поліції під час воєнного стану. Наукові проблеми запровадження правового режиму воєнного стану в Україні: сучасний вимір: матеріали науково-практичного онлайн-заходу (29 квітня 2022 р., м. Одеса). Одеса: ОДУВС, 2022. С. 60–61.

3. Градун С. А., Волобуєва О. В. Можливості використання поліграфа під час встановлення обставин дорожньо-транспортних пригод. Розвиток сталої мобільності: глобальні та локальні рішення: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 15 листопада 2024 року). Кропивницький, 2024. С. 55–57.

Зазначені публікації містять належне обґрунтування отриманих наукових результатів, опубліковані у виданнях, кількість та рівень яких відповідає встановленим вимогам, характеризуються повнотою викладу матеріалів дисертації, опубліковані у різних випусках (номерах) наукових періодичних видань. Серед наведених публікацій немає таких, в яких повторюються наукові результати, опубліковані раніше в інших наукових публікаціях, що вже зараховані за темою дисертації. Опублікування результатів дисертації Градун Світлани Анатоліївни «Правові і наукові основи використання поліграфа в кримінальному провадженні» відповідає вимогам, встановленим п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами і доповненнями від 21 березня 2022 року № 341).

5. Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження.

Основні положення та наукові висновки є обґрунтованими, базуються на аналізі літератури з тематики дослідження та узагальненні практики застосування національного законодавства (усього – 194 найменувань).

Структура дисертаційного дослідження С. А. Градун відповідає визначеній меті та поставленим завданням дослідження. Робота складається з анотацій, із вступу, 3-х розділів, які включають 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Виявлені під час попереднього обговорення дисертації недоліки були усунуті дисертантом у встановлені строки.

Загальний висновок

З урахуванням викладеного представлена дисертаційна робота Градун

Світлани Анатоліївни «Правові і наукові основи використання поліграфа в кримінальному провадженні» відповідає встановленим вимогам, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення і рекомендується до захисту.

**Головуючий на засіданні
кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету № 1 ДонДУВС
доктор філософії з права**

Андрій КРУШЕНИЦЬКИЙ

18 березня 2025 року

Підпис Андрія Крушеницького засвідчую

**Т.в.о. начальника відділу
документування службової діяльності**

Наталя ХОЗЛУ

